

Çekim Ekleri

Çekim eki, sözcüğe yeni bir anlam türetmeden onun cümledeki görevini, sayısını, sahibini, zamanını ya da kişisini bildirir. İsme ve fiile gelenler olarak iki gruptur.

1 Çekim Eki Nedir?

- Sözcüğün anlamını değiştirmez, cümledeki görevini belirler.
- Sözcüğün türü aynı kalır: göz → gözler.
- Yapım eki yeni sözcük türetir: göz → gözlük.
- Sıra: kök + yapım eki + çekim eki (göz-lük-ler).

2 İsme Gelen Çekim Ekleri

- Çokluk eki: -lar, -ler (defterler).
- İyelik ekleri: -m, -n, -ı (-sı), -mız, -nız, -ları.
- Hâl ekleri: belirtme, yönelme, bulunma, ayrılma.
- Sıra: kök + çokluk + iyelik + hâl (ev-ler-imiz-de).

3 Haber Kipleri

- Görülen geçmiş zaman: -dı (geldi).
- Duyulan geçmiş zaman: -mış (gelmiş).
- Şimdiki zaman: -yor (geliyor).
- Gelecek zaman: -acak, -ecek (gelecek).
- Geniş zaman: -r, -ar, -er (gelir).

4 Dilek Kipleri

- Gereklilik: -malı, -meli (gelmeli).
- Dilek-şart: -sa, -se (gelse).
- İstek: -a, -e (geleyim).
- Emir: kip eki yok (gel, gelsin).

5 Kişi Ekleri ve İpuçları

- Kişi eki kip ekinden sonra gelir: gel-di-m.
- Fiildeki -ler kişi ekidir: geldi-ler.
- "Onun" getirilebiliyorsa ek iyeliklidir: (onun) kalemi.
- "Neyi?" sorusuna cevapsa ek belirtme hâlidir.

Çekim Ekleri Tablosu

Ek grubu	Ekler	Örnek	İşlevi
Çokluk eki	-lar, -ler	sıralar	Sayıyı çoğaltır
İyelik ekleri	-m, -n, -ı, -mız, -nız, -ları	sıram	Sahibi bildirir
Hâl ekleri	-ı, -a, -da, -dan	sıraya	İsmi fiile bağlar
Kip ekleri	-dı, -mış, -yor, -acak, -r, -malı, -sa	okuyor	Zaman ya da dilek bildirir
Kişi ekleri	-m, -n, -k, -nız, -lar	okuyorum	İşi yapanı bildirir

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

Çekim Ekleri: adım adım 5 örnek

ÖRNEK 1 EK AYRIŞTIRMA

"Kitaplarımızı" sözcüğünü kök ve eklerine ayır.

- 1 kitap: kök (isim).
- 2 -lar: çokluk eki.
- 3 -ımız: birinci çoğul kişi iyelik eki (bizim).
- 4 -ı: belirtme hâl eki (neyi?).

Cevap: kitap + lar + ımız + ı: sözcükte üç çekim eki vardır.

ÖRNEK 2 KİP EKİNİ BULMA

"Yarın müzeye gideceğiz." cümlesindeki fiilin eklerini bul.

- 1 Kök: git (ünlüyle başlayan ek gelince gid- olur).
- 2 -ecek: gelecek zaman eki (k sesi ğ olmuştur).
- 3 -iz: birinci çoğul kişi eki (biz).

Cevap: git + ecek + iz: gelecek zaman, birinci çoğul kişi.

ÖRNEK 3 YAPIM EKİ Mİ, ÇEKİM EKİ Mİ?

"Kalemligi" sözcüğündeki yapım ekini ve çekim ekini ayır.

- 1 kalem: kök.
- 2 -lik: yeni sözcük türetir (kalemlik), yapım ekidir.
- 3 -i: "neyi?" sorusuna cevap verir, belirtme hâl ekidir.

Cevap: -lik yapım eki, -i çekim ekidir.

ÖRNEK 4 TEST SORUSU

Hangisinde hem çokluk hem iyelik eki vardır? A) bahçedeki B) öğretmenimiz C) defterlerimizi D) okula

- 1 bahçe-de-ki: çokluk ve iyelik eki yok.
- 2 öğretmen-imiz: yalnızca iyelik eki var.
- 3 okul-a: yalnızca yönelme hâl eki var.
- 4 defter-ler-imiz-i: çokluk + iyelik + belirtme.

Cevap: C

ÖRNEK 5 İYELİK Mİ, HÂL EKİ Mİ?

"Ali'nin kalemi kırıldı." ve "Kalemi aldım." cümlelerinde -i ekinin görevi nedir?

1. cümle: "onun kalemi" denebilir, ek sahiplik bildirir.
2. cümle: "Neyi aldım?" sorusunun cevabı "kalemi"dir.

Cevap: 1. cümlede iyelik eki, 2. cümlede belirtme hâl ekidir.

MİNİ TEST

Çekim Ekleri: 10 soruda kendini dene

Ad Soyad: _____

Tarih: _____

Doğru / Yanlış: _____

1. Aşağıdaki sözcüklerin hangisinde çokluk eki vardır?

- A) çiçekler B) çiçeklik
C) çiçeğim D) çiçekte

3. Aşağıdaki sözcüklerin hangisinde iyelik eki vardır?

- A) okullar B) okuldan
C) okulumuz D) okula

5. "Kardeşim erken uyumuş." cümlesindeki fiil hangi kiptedir?

- A) Duyulan geçmiş zaman B) Görülen geçmiş zaman
C) Geniş zaman D) Gereklilik

7. "Okuyacaksınız" sözcüğündeki kişi eki hangisidir?

- A) -acak B) -yacak
C) -sınız D) -iz

9. Aşağıdaki sözcüklerin hangisinde yapım eki vardır?

- A) tuzluk B) tuzlar
C) tuzu D) tuzdan

2. "Dedemin bahçesinde oynadık." cümlesinde bulunma hâl eki alan sözcük hangisidir?

- A) dedemin B) bahçesinde
C) oynadık D) hiçbir

4. "Servisten indim." cümlesindeki -ten eki hangi hâl ekidir?

- A) Belirtme B) Yönelme
C) Bulunma D) Ayrılma

6. Aşağıdaki fiillerden hangisi dilek kipiyle çekimlenmiştir?

- A) geliyor B) gelmeli
C) gelecek D) geldi

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde fiil emir kipindedir?

- A) Kapıyı kapattı. B) Kapıyı kapatır.
C) Kapıyı kapatsa. D) Kapıyı kapat.

10. "Gözlüklerim" sözcüğündeki ekler sırasıyla hangisidir?

- A) çokluk, iyelik, hâl eki B) yapım, iyelik, çokluk eki
C) yapım, çokluk, iyelik eki D) çokluk, yapım, iyelik eki

Cevap anahtarı

1. A · -ler eki birden çok çiçek olduğunu bildirir.

3. C · "(Bizim) okulumuz" denebilir; -umuz iyelik ekidir.

5. A · -muş eki işin sonradan öğrenildiğini bildirir.

7. C · oku-y-acak-sınız: -acak kip eki, -sınız ikinci çoğul kişi ekidir.

9. A · -luk eki yeni bir sözcük türetir; ötekiler çekim ekidir.

2. B · "Bahçesinde" sözcüğü "nerede?" sorusuna cevap verir; -de bulunma hâl ekidir.

4. D · "Nereden?" sorusuna cevap veren ek ayrılma hâl ekidir.

6. B · -meli gereklilik ekidir; gereklilik bir dilek kipidir.

8. D · Fiil ek almamıştır ve cümle buyruk bildirir.

10. C · göz-lük-ler-im: -lük yapım, -ler çokluk, -im iyelik ekidir.

Konunun tam anlatımı ve daha fazla soru:

tahtaapp.com/blog/dersler/7-sinif-turkce-cekim-ekleri-konu-anlatimi